

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH VĚD

Ústav ošetrovatelství

Michaela Gabrielová

Muži na pozici všeobecné sestry

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Jana Bermellová

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedené bibliografické a elektronické zdroje.

V Olomouci dne 30. 4. 2021

podpis

Děkuji paní Mgr. Bc. Janě Bermellové za její ochotu a trpělivost při vedení mé bakalářské práce a především za vstřícný přístup a vynaložený čas během všech konzultací.

Anotace

Typ závěrečné práce:	Bakalářská práce
Téma práce:	Muži v ošetrovatelském týmu
Název práce:	Muži na pozici všeobecné sestry
Název práce v AJ:	Men in the nursing profession
Datum zadání:	2020–11–24
Datum odevzdání:	2021–4–30
Vysoká škola, fakulta, ústav:	Univerzita Palackého v Olomouci Fakulta zdravotnických věd Ústav Ošetrovatelství
Autor práce:	Gabrielová Michaela
Vedoucí práce:	Mgr. Bc. Jana Bermellová
Oponent práce:	

Abstrakt v ČJ: Přehledová bakalářská práce sumarizuje nejaktuálnější poznatky, které byly publikovány o problematice mužů pracujících na pozici všeobecné sestry. Profese všeobecné sestry, je v dnešní době vnímána jako převážně ženské povolání a role mužů bývá často bagatelizována. Muži se tak při výkonu tohoto povolání mnohdy setkávají s různými stereotypy, které se formovaly v průběhu historie, spolu s ošetrovatelskou profesí. Bakalářská práce prezentuje strategie pro navýšení počtu mužů na pozici všeobecných sester, které byly v minulosti zrealizovány. Shromažďuje motivy, které muže vedou k volbě ošetrovatelského povolání. Dále také sumarizuje pozitivní i negativní zkušenosti mužů během studia oboru všeobecné sestry a samotného výkonu povolání se zaměřením na genderové rozdíly mezi muži a ženami. V poslední části bakalářská práce shrnuje benefity, které by z vyššího zastoupení mužů vyplývaly. Dohledané poznatky byly čerpány z databází: Medvik, EBSCO a PubMed. Celkem bylo ke tvorbě přehledové bakalářské práce použito 29 zdrojů.

Abstrakt v AJ: This thesis summarizes the most recent researches, that were published about men in the nursing profession. The nursing profession is widely perceived as a feminine occupation and the role of men is often overlooked. This leads to the fact, that men have to deal with many stereotypes. This stereotypes were formed in the past, together with the nursing profession itself. The bachelor thesis presents some of the recruiting strategies, that were carried out in the past. It summarizes the motivating factors, that bring men into the

nursing profession. It collects the positive and negative experiences of men in nursing faculties and the occupation itself, with an emphasis on the gender differences between men and women. The last part summarizes some of the benefits that a higher number of men in the nursing profession would implicate. The findings were found in the databases: Medvik, EBSCO, PubMed. A total of 29 sources was used.

Klíčová slova v ČJ: Muž, všeobecná sestra, ošetřovatelství, gender, pohlaví, rozdíly

Klíčová slova v AJ: Men, male, nurse, male nurse, nursing, gender, difference

Rozsah: 36 stran/ 0 příloh

Obsah

Úvod.....	7
1 Popis rešeršní činnosti.....	9
2 Muži v průběhu historie ošetrovatelství.....	11
2.1 Ošetrovatelství do konce 14. století.....	12
2.2 Ošetrovatelství v 15. až 18. století.....	12
2.3 Ošetrovatelství od 19. století po současnost.....	13
3 Aktuální situace mužů na pozici všeobecné sestry.....	15
3.1 Strategie pro navýšení počtu mužů na pozici všeobecných sester.....	16
3.2 Gender, genderové role a genderová identita.....	18
3.3 Femininní pojmenování pozice všeobecné sestry.....	19
4 Genderové rozdíly ve vzdělávání v oboru ošetrovatelství.....	21
4.1 Zkušenosti mužů před zahájením studia ošetrovatelství.....	21
4.2 Důvody proč si muži volí ošetrovatelskou profesi.....	23
4.3 Zkušenosti mužů během studia ošetrovatelství.....	23
5 Genderové rozdíly při výkonu povolání všeobecné sestry.....	25
5.1 Negativní zkušenosti mužů při výkonu profese všeobecné sestry.....	26
5.2 Výhody mužů při poskytování ošetrovatelské péče.....	28
5.3 Benefity, které muži vnášejí do ošetrovatelské profese.....	30
5.4 Význam a limitace dohledaných poznatků.....	31
Závěr.....	32
Referenční seznam.....	33

Úvod

Profese všeobecné sestry je celosvětově vykonávána převážně ženami. Muži jsou v tomto zaměstnání menšinou i přes to, že se v posledních letech jejich počet zvyšuje (Jiménez et al., 2019, s. 19). V současnosti muži tvoří přibližně 10 % všech všeobecných sester na celém světě (Whitford et al. 2020, s. 1). V České republice je toto procento o poznání nižší, jelikož pouze 2,1 % všeobecných sester je zde mužského pohlaví (Český statistický úřad, 2020).

Tato genderová nerovnováha může být zapříčiněna hluboce zakořeněným kulturním a historickým vnímáním ošetrovatelství jako ženského povolání. Muži na pozicích všeobecných sester čelí sexistickým invektivám a stereotypům, které vyobrazují tyto muže jako neúspěšné lékaře, zženštilé, homosexuály, sexuální devianty, nebo inkompetentní pracovníky. Tyto předsudky pak muže odrazují od volby tohoto povolání (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 690). Mnohdy se muži s předsudky setkávají již během studia ošetrovatelství, kde se zároveň začíná projevat nepoměr v zastoupení mezi muži a ženami. Pro navýšení počtu mužů v ošetrovatelství je důležité znát motivy, které muže k výkonu tohoto povolání mohou vést a též důvody, které naopak muže od výkonu tohoto povolání mohou odrazovat (Burguete et al. 2019, s. 17). Zároveň je potřeba analyzovat zkušenosti mužů, kteří se této profesi již věnují a zaměřit se na výzvy a stresory, které pro ně jejich povolání představuje (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 690). V neposlední řadě je vhodné shrnout konsekvence pramenící z nízkého zastoupení mužů v ošetrovatelské profesi (Cottingham, 2018, s. 207).

V souvislosti s touto problematikou si lze položit otázku: Jaké jsou aktuální publikované odborné poznatky o problematice mužů pracujících na pozici všeobecné sestry?

Cílem bakalářské práce je sumarizovat aktuální dohledané publikované poznatky o problematice mužů pracujících na pozici všeobecné sestry. Dílčími cíli jsou:

1. Předložit aktuální dohledané publikované poznatky o současné situaci mužů na pozici všeobecné sestry.
2. Předložit aktuální dohledané publikované poznatky o genderových rozdílech ve vzdělávání v oboru všeobecná sestra.
3. Předložit aktuální dohledané publikované poznatky o genderových rozdílech ve výkonu povolání všeobecné sestry.

Jako vstupní studijní literatura byly prostudovány následující publikace:

1. ČSÚ [Český statistický úřad]. Zaostřeno na ženy a muže (pracovníci ve zdravotnictví – rok 2018) [online graf]. 31.12.2018 [vid. 2020-11-5]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/60622084/300002180201.pdf/74dc5a3b-8a74-4bfb-afbe-e3280898c508?version=1.0>
2. KUTNOHORSKÁ, Jana, 2010. Historie ošetrovatelství. Praha: Grada. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3224-4
3. O CONNOR, Tom. Men Choosing Nursing: Negotiating a Masculine Identity in a Feminine World. *Journal of Mens Studies* [online]. 2015, 23(2), 194-211 [cit. 2020-11-24]. Dostupné z: doi:10.1177/1060826515582519
4. STANLEY, David, Tania BEAMENT, Darren FALCONER, Margaret HAIGH, Rosemary SAUNDERS, Karen STANLEY, Peter WALL a Sharon NIELSON. The male of the species: a profile of men in nursing. *Journal of Advanced Nursing* [online]. 2016, 72(8), 1155-1168 [cit. 2020-11-24]. Dostupné z: doi:10.1111/jan.12905

1 Popis rešeršní činnosti

ALGORITMUS REŠERŠNÍ ČINNOSTI

VYHLEDÁVACÍ KRITÉRIA

Klíčová slova v ČJ:

muž, všeobecná sestra, ošetrovatelství, gender, pohlaví, rozdíly

Klíčová slova v AJ:

men, male, nurse, male nurse, nursing, gender, difference

Klíčová slova v ŠJ:

hombre, enfermero, enfermería, profesión, género, diferencias

Období:

1.1.2015 – 1.2.2021

Jazyk:

český jazyk, anglický jazyk, španělský jazyk

Další kritéria:

Recenzované články a periodika, plný text

DATABÁZE

Medvik, EBSCO, PubMed

Nalezeno 205 článků

VYŘAZUJÍCÍ KRITÉRIA

- Články neodpovídající tématu: neobsahující informace o mužích na pozici všeobecné sestry
- Duplicitní články
- Kvalifikační práce

SUMARIZACE VYUŽITÝCH DATABÁZÍ A DOHLEDANÝCH DOKUMENTŮ

Medvik – 0 článků
EBSCO – 18 článků
PubMed – 8 článků

SUMARIZACE VYUŽITÝCH PERIODIK

Nursing forum	2 články
ROL de Enfermería	1 článek
Nurse Education Today	3 články
Gender Work Organization	1 článek
Journal of International Women's Studies	1 článek
Journal of Economic Studies	1 článek
Journal of Education and Training Studies	1 článek
Belitung Nursing Journal	1 článek
Journal of Medical Biography	1 článek
Journal of Nursing Education and Practice	2 články
Revista Mexicana de Enfermería Cardiológica	1 článek
McNair Research Journal	1 článek
American Journal of Nursing	1 článek
BMC Nursing	1 článek
Journal of Professional Nursing	1 článek
Journal of Men's Studies	2 články
Geriatric Nursing	1 článek
Journal of Advanced Nursing	1 článek
Journal of Nursing Management	2 články
Contemporary Nurse	1 článek

Pro tvorbu přehledové bakalářské práce bylo využito celkem **26** článků a **3** bibliografické zdroje, které odpovídaly stanoveným požadavkům. Všechny dohledané články byly v anglickém nebo španělském jazyce.

2 Muži v průběhu historie ošetrovatelství

Na profesi všeobecné sestry bývá aktuálně nahlíženo jako na převážně ženské povolání, situace ale nebyla vždy taková. Muži, ač se tak nemusí na první pohled zdát, se významně podíleli na vývoji a rozvoji ošetrovatelské profese již od jejího počátku. Jejich vliv byl nejvýraznější v oborech duševního zdraví, intenzivní péče, pohotovostní péče, chirurgické péče a armádního ošetrovatelství (Smallheer, Morgan a Stern, 2020, s. 52).

Historie ošetrovatelské péče sahá až do dávné minulosti. Již příslušníci některých primitivních kmenů o sebe navzájem pečovali. Tato péče byla v některých kulturách vykonávána ženami a v jiných naopak muži. V případech, kdy byla čistě v ženské režii, tomu tak bylo z toho důvodu, že ženy zde vychovávaly své děti a pečovaly o ně, a proto se usuzovalo, že pro ně bude přirozenější starat se také o nemocné a raněné. Naopak v jiných kmenech byla péče o nemocné vyhrazena šamanům a léčitelům mužského pohlaví (Roux a Halstead, 2018, s. 4).

Dochované záznamy o vzniku první ošetrovatelské školy pochází přibližně z roku 250 před našim letopočtem. Tato instituce byla založena ve starověké Indii a ke studiu přijímala pouze muže, poněvadž ženy byly v této kultuře považovány za nečisté (Christensen, 2017, s. 96). Ve větší míře se ošetrovatelé mužského i ženského pohlaví, začali sdružovat až s počátkem křesťanství, kdy byly zakládány mužské a ženské kláštery (Roux a Halstead, 2018, s. 4).

Během válečných konfliktů byly významně zvýšeny nároky na lékařskou a ošetrovatelskou péči. Lazarety se během válečných tažení stavěly už ve starém Římě (Plevová, 2018, s. 17). V těchto zařízeních poskytovali péči raněným mužům, zvaným „nosocomi“. Ti se soustředili především na zabránění šíření infekčních nemocí, jako tyfu, cholery, malárie nebo moru, jelikož vojáci umírali mnohem častěji následkem těchto onemocnění než kvůli válečným zraněním. Usilovali tedy o zachování zdraví vojáků prostřednictvím vývoje vodovodních systémů, splachovacích latrín a lázní (Christensen, 2018, s. 97). I přes zjevnou snahu o zlepšení hygienických podmínek byl až do 19. století hygienický stav zdravotnických zařízení velmi špatný (Kutnohorská, 2010, s.13). Nátlak, který ve středověku vytvářely války na ošetrovatelskou a lékařskou péči podpořil integraci mužů do ošetrovatelské profese a vznik vojenských ošetrovatelských řádů (Smallheer, Morgan a Stern, 2020, s. 52).

2.1 Ošetřovatelství do konce 14. století

Ošetřovatelská péče křesťanských řádů vycházela především ze služby Bohu. Řády lze rozdělit na církevní, rytířské a světské. Církevní řády byly tvořeny řádovými mnichy a sestrami, kteří setrvali v klášterech. Rytířské řády vznikaly v období válek a patřili do nich zejména muži – rytíři, kteří bojovali za šíření křesťanství. Světské řády vycházely z filozofie pomoci bližnímu. Řádové ošetřovatelství se obecně zaměřovalo na uspokojování základních životních potřeb, tedy na zajištění přístřeší, stravy, hygieny, duchovní podpory a eventuálně léčebné péče. Velkou měrou ovlivnilo vývoj ošetřovatelského vzdělávání na řadu staletí a v mnoha případech řády působí dodnes (Kutnohorská, 2010, s. 15, 17). Mezi nejvýznamnější rytířské ošetřovatelské řády, ve kterých působili převážně muži, patří tyto:

Rytířský a špitální řád svatého Jana Jeruzalémského

Tento řád je jedním z nejstarších řádů, byl založen v roce 1080. Rytíři poskytovali péči poutníkům cestujícím do Sváté země během křížových výprav. Jednalo se z velké části o vojáky, kteří byli později zodpovědní za chod většiny špitálů v Jeruzalémě a některých částech Evropy (Smallheer, Morgan a Stern, 2020, s. 52). Tyto špitály byly vyhlášeny pro svou čistotu a vysokou úroveň společenských způsobů. Do Čech přišli rytíři tohoto řádu kolem roku 1158 a založili špitály v Praze, Manětíně, Kadani, Ploskovicích nebo Strakonících. V některých z těchto oblastí se jednalo o jediná zařízení, která v této době poskytovala péči potřebným (Kutnohorská, 2010, s.19).

Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského

Řád byl založen kolem roku 1140 a rovněž se jedná o jeden z nejstarších řádů. Byl tvořen z největší části muži, kteří se starali o malomocné a oběti bitev. V těchto bitvách členové řádu někdy sami bojovali (Smallheer, Morgan a Stern, 2020, s. 52). Na české území dorazili představitelé tohoto řádu ve 12. století a založili špitály v Praze a Kutné Hoře. Činnost těchto špitálů byla později přerušena husitskými válkami a k jejímu obnovení došlo až na konci 20. století (Kutnohorská, 2010, s.19).

2.2 Ošetřovatelství v 15. až 18. století

Toto období bývá označováno za temnou dobu ošetřovatelství. Ubohý stav nemocnic, a především špatné hygienické podmínky, bránily v pokroku medicíny i ošetřovatelství. Ošetřovatelská péče byla poskytována civilními pracovníky, kteří práci vykonávali z donucení nebo v rámci pokání – ve velké míře se jednalo o trestance nebo prostitutky. Prostituce byla

dokonce považována za prestižnější povolání než práce ve zdravotnictví. Pacienti v mnoha případech umírali hladem nebo důsledkem špatného zacházení, například z důvodu předávkování léky kvůli negramotnosti sester (Christensen, 2017, s. 100).

Na českém území začala počátkem 17. století, s příchodem rádu Milosrdných bratří, nová éra ošetrovatelské péče, která se vyznačovala postupnou přeměnou špitálů v nemocnice s kvalifikovaným personálem, které svou péči soustředily pouze na nemocné. Řád Milosrdných bratří si vychovával vlastní ošetrovatele a nadané členy vysílal na lékařská studia. Během 17. století a první poloviny 18. století pak na českém území nedošlo k výraznějším změnám ve zdravotnictví (Plevová, 2018, s. 21).

S koncem tohoto období muži z ošetrovatelské profese téměř vymizeli. Působili již jen v oboru psychiatrie, kde jejich fyzická síla byla vítána při pacifikování agresivních pacientů, a v armádním ošetrovatelství (Christensen, 2017, s. 101).

2.3 Ošetrovatelství od 19. století po současnost

Od poloviny 19. století, kdy se ošetrovatelství transformovalo v uznávanou profesi, byl zároveň kladen vyšší důraz na ženské atributy v rámci plnění ošetrovatelské role, jelikož pečovatelský a ošetrovatelský byl vnímán jako rozšíření ženské role ve společnosti. Docházelo k jisté stereotypizaci profese (Twomey a Meadus, 2016, s.79; Cottingham, 2018, s. 197). Tato stereotypizace se opírala především o víru, že sestra by měla být pokorná, laskavá, podřízená, empatická, a naopak spíše mužské charakteristiky, jako proaktivita nebo dominance byly vnímány jako nevhodné pro dané povolání (Mao et al., 2021, s. 2). Toto období je však významné především z toho důvodu, že došlo k výraznému zlepšení kvality ošetrovatelství. Během Krymské války (1854 až 1856) se prosadila myšlenka že o raněné a nemocné by měly pečovat pouze odborně připravené ženy. Klíčovými osobnostmi tohoto období byli: Florence Nightingale, Nikolaje Ivanovič Pirogov a Jean Henri Dunant (Kutnohorská, 2010, s. 37).

Florence Nightingale položila základy ošetrovatelské profese. Během Krymské války se se svou skupinou ošetrovatelky významně podílela na zlepšení ošetrovatelské péče a hygienických podmínek na bitevním poli, čímž byla dramaticky snížena úmrtnost vojáků. Po návratu do Anglie, své domoviny, založila řadu vzdělávacích institucí pro školení sester (Roux, Halstead, 2018, s. 7). Tyto instituce do vzdělávacího programu přijímaly pouze dívky, jelikož Florence Nightingale vnímala ošetrovatelství jako profesi nevhodnou pro muže (Yi, Keogh, 2016, s. 95). Je dokonce zaznamenán výrok, že Nightingale označovala muže za hrubé a mužské

ruce jako nevhodné k doteku, koupání a odívání raněných partií, ačkoliv jejich srdce mohou být něžná (O'Connor, 2015, s 195).

Nikolaj Ivanovič Pirogov byl prvním lékařem, který vnímal ošetřovatelství jako samostatné povolání (Kutnohorská, 2010, s. 37). Ve stejném čase jako Florence Nightingale prosadil myšlenku uplatnit ženy ve válce jako ošetřovatelky. Pro ruskou frontu Krymské války vyškolil třicet dobrovolných ošetřovatelek, přičemž, stejně jako Florence Nightingale, kladl důraz na dodržování hygienických pravidel, čímž se snažil předcházet rozvoji infekčních epidemií (Plevová, 2018, s. 18). Pirogov byl sice mužem, který se významně podepsal na vývoji ošetřovatelství, ale zároveň, stejně jako Florence Nightingale, se domníval, že profese sester by měla být vyhrazena pouze ženám. Navíc to byla právě žena, velkovévodkyně Elena Pavlovna, kdo mu výrazně pomáhal zrealizovat plán nasazení ošetřovatelek ve válce (Hendriks et al., 2021, s. 11). Ve svém deníku z doby Krymské války Pirogov uvádí, že jediné, co je v chaosu války dobré, jsou milosrdné sestry, jejichž vlohy, jako například odvaha, trpělivost a houževnatost, byly doposud společností ignorovány (Kutnohorská, 2010, s. 49).

Dalším mužem, který se významně podepsal na rozvoji ošetřovatelské péče o raněné vojáky, je Jean Henri Dunant, zakladatel Mezinárodního Červeného kříže (Kutnohorská, 2010, s. 37). Dunant nebyl lékařem ani ošetřovatelem, ale kupcem, který se v roce 1859 náhodou ocitl na bitevním poli u Solferina, po bitvě mezi francouzskou a rakouskou armádou. Bojiště plné raněných vojáků, ponechaných svému osudu bez jakéhokoliv ošetření jím velice otřásl. Na místě zahájil improvizovanou pomoc raněným vojákům a později své zážitky sepsal v knize „Vzpomínky na Solferino“. V knize také popsals možnost řešení nedostatku zdravotnické péče v dobách války, pomocí připravování „dobrovolných zachránců“, kterým by byl zajištěn na bojišti neutrální statut. Z tohoto se následně zrodil nápad na zřízení organizace, která by se v dobách míru připravovala na pomoc raněným v příštích válkách, což v roce 1863 vyústilo v to, že Dunant se čtyřmi přáteli založil Mezinárodní výbor pomoci raněným, který se později přeměnil v Mezinárodní výbor Červeného kříže (Plevová, 2018, s. 18).

Představa ošetřovatelství jako čistě ženské profese, která během tohoto období vznikla, byla kladně přijímána a dále rozšiřována. Například v učebnici medicíny z roku 1870 je zmiňováno, že ošetřovatelství je výhradně doménou žen. Dle této učebnice je to práce, která vyžaduje péči a inteligenci, a které se mohou věnovat pouze ty nejchytřejší ženy. I přes veškerou snahu vyhradit ošetřovatelskou profesi ženám, dle dobových záznamů tvořili muži v Anglii v této době 27 % všech ošetřovatelských pracovníků (Christensen, 2017, s. 101–102).

3 Aktuální situace mužů na pozici všeobecné sestry

Genderová nerovnováha má obecně dlouhotrvající historický a kulturní původ. Zatím co potřeba propagovat větší genderovou diverzitu v oborech, ve kterých častěji dominují muži je široce uznávána a podporována, zájem veřejnosti o potřebu vyššího množství mužů v profesích, kterým dominují ženy, je podstatně nižší (Whitford, Marland a Carson, 2020, s. 1). Jako „práce pro ženy“ bývají často vnímány administrativní, kosmetické a zdravotnické profese. Za převážně mužské jsou považovány především technické profese a práce ve stavebnictví (Gunawan, 2017, s.52)

Ačkoliv se zastoupení mužů v sesterské profesi pomalu zvyšuje, stále jej lze označit za velmi nízké (Burguete et al., 2019, s. 17). V České republice bylo ke konci roku 2019 sečteno celkem 305 803 pracovníků ve zdravotnictví, z toho 241 051 (78,8 %) žen a 64 752 (21,2 %) mužů. Tato data zahrnují jak nelékařský zdravotnický personál, tak lékaře a zubní lékaře. Zaměříme-li se pouze na osoby vykonávající profesi všeobecné sestry a porodního asistenta, jsou rozdíly ještě výraznější. K roku 2019 bylo mezi všeobecnými sestrami a porodními asistenty celkem 92 468 (97,8 %) žen a pouze 2 038 (2,1 %) mužů. V porovnání s rokem 2000, kdy bylo mezi sestrami a porodními asistenty pouhých 994 (1,2 %) mužů lze ale konstatovat, že se v posledních 20 letech počet mužů na této pozici téměř zdvojnásobil, nepoměr je však stále velmi výrazný. Pokud by se situace vyvíjela stejným tempem i nadále, dočkali bychom se 50 % mužů na pozici všeobecných sester a porodních asistentů přibližně za 1063 let, tedy v roce 3084 (Český statistický úřad, 2020).

Početní nerovnováha mezi muži a ženami v povolání všeobecné sestry není problémem jen v České republice. Celosvětově je zastoupení mužů na této pozici velice nízké. Například ve Spojených státech ke konci roku 2019 tvořili muži 12 % všech všeobecných sester, v Kanadě jich v roce 2016 bylo 7,8 % (Mao et al., 2021, s. 2). Nedostatek mužů v této profesi lze pozorovat i na ostatních kontinentech. V Austrálii v roce 2016 dosahoval počet mužů na pozici všeobecných sester 10,9 % a v Hong Kongu jich bylo v roce 2014 12,7 % (Whitford et al. 2020 s. 1). V evropských zemích se počty mužů v této profesi nejčastěji pohybují mezi 2–15 %. Například v Irsku bylo na pozici všeobecné sestry v roce 2014 7,8 % mužů a v Anglii v roce 2020 11 % mužů (O'Connor, 2015, s. 195; Thompson, 2020, s. 1463).

Výjimečně lze najít i státy s poměrně vysokým zastoupením mužů. V Íránu pracovalo v roce 2013 23 % mužů na pozici všeobecné sestry a v Saudské Arábii jich bylo v roce 2017 celých 50 % (Whitford et al. 2020 s. 1). Írán i Saudská Arábie se však dlouhá léta potýkají

s diskriminací a nerovností žen (Deepanjana, 2019, s. 359; Farahzadi a Rahmati, 2020, s. 1). I přes značné zlepšení této situace v posledních letech, bylo v Saudské Arábii v roce 2020 ze všech pracujících osob pouze 35 % žen, v Íránu pak méně než 20 % (General Authority for Statistics, 2020; Farahzadi a Rahmati, 2020, s. 1). Z evropských zemí jsou v této profesi poměrně silně zastoupeni muži v Nizozemsku, kterých zde v roce 2018 bylo 23 %, nebo muži ve Španělsku, kterých v roce 2016 na pozici všeobecné sestry pracovalo 15,7 % (Zhang a Tu, 2019, s. 441; Burguete et al. 2019 s. 17).

3.1 Strategie pro navýšení počtu mužů na pozici všeobecných sester

Nízké počty zdravotnického personálu, všeobecné sestry nevyjímaje, jsou celosvětovým problémem. V literatuře bylo navrženo velké množství strategií směřujících ke zvýšení počtu sester (Twomey a Meadus, 2016, s. 78). Prioritou všech těchto strategií je nábor nových všeobecných sester a snížení počtu jejich odchodů z tohoto povolání (Thompson, 2020, s. 1463). Počty všeobecných sester lze zvýšit i tím, že se nábor nových pracovníků bude orientovat kromě žen též na muže, což mimo jiné povede k větší rozmanitosti v ošetrovatelském týmu, a tím i k celkovému zlepšení kvality ošetrovatelské péče. Ke stejnému výsledku by mohlo vést i probuzení zájmu mužů o studium ošetrovatelských studijních programů, neboť o přijetí ke studiu by usilovalo větší množství osob, což by zřejmě mělo za následek přijetí kvalitnějších kandidátů a zlepšení celkové úrovně tohoto povolání (Gavine et al., 2020, s.2). Zároveň je důležitým aspektem každé profese, aby zrcadlila složení celkové populace, k čemuž je v případě ošetrovatelství nutné zvýšit množství mužů ve výkonu této profese (Thompson, 2020, s. 1463). Ze stejného důvodu bývá jako další řešení navrhováno zvýšení množství příslušníků rasových menšin, jakými jsou ve Spojených státech například afroamerická nebo hispánská (Sayman, 2015, s. 10).

Množství mužů v ošetrovatelství je celosvětově nízké i přes vynaložené úsilí přilákat je k výkonu tohoto povolání. V zahraničí byla zrealizována velká řada reklamních kampaní. Například v roce 2002 ve Spojených státech, společnost Johnson and Johnson v rámci své kampaně „Discover Nursing“, neboli „Objev ošetrovatelství“ zobrazovala muže na pozici sester v televizních a internetových reklamách. Dalším příkladem je Oregonské centrum pro ošetrovatelství, které v roce 2003 použilo pro svou kampaň plakát se sloganem „Are You Man Enough to Be a Nurse“ tedy „Jsi dost zdatný muž na to, aby ses stal sestrou“ (Twomey a Meadus, 2016, s. 80). V roce 2017 se Coventry University ve Velké Británii snažila motivovat muže ke studiu ošetrovatelství cíleným stipendiem, což se ukázalo být poměrně kontroverzním

(Thompson, 2020, s. 1463). Ve stejném roce zahájila svou kampaň „#MenDoCare“ i Skotská University of Dundee, která zdůrazňovala, že spoléhat pouze na polovinu populace je neudržitelné (Clifton et al. 2018 s. 113). Už v roce 1971 bylo založeno Americké shromáždění pro muže v ošetrovatelství, profesní organizace, jejímž posláním je zvyšovat počty mužů mezi sestrami a podporovat ty muže, kteří jako sestry již působí. V roce 2011 tato organizace zahájila kampaň „20x20“, jejímž cílem bylo zvýšit procento mužů studujících obor ošetrovatelství na 20 % do roku 2020 (Twomey a Meadus, 2016, s.80). Kromě reklamních kampaní byly také učiněny další kroky k navýšení množství mužů na pozici sester, jako například rekonstrukce sociální image mužů na pozicích všeobecných sester, nebo dozdělování učitelů druhých stupňů základních škol a středních škol ohledně sesterské profese (Yi a Keogh, 2016, s. 96). Přes veškerou snahu o zvýšení povědomí o tom, že ošetrovatelská profese není pouze ženskou záležitostí, bývají muži na pozicích všeobecných sester stále velmi často zobrazováni v médiích v negativním světle. Například ve filmech bývají muži na pozici sester neustále terčem vtipů, bývají podceňováni, ponižováni nebo zobrazováni jako lhostejní a inkompetentní zdravotníci (Clifton et al. 2018, s. 114). Takovýmto příkladem může být postava Grega Jebala ze známého filmu *Fotr je lotr* (O'Connor, 2015, s. 201).

Jedním z nejdůležitějších kroků pro zvýšení počtu mužů v ošetrovatelské profesi je vytvoření vřelé atmosféry na fakultách ošetrovatelství, kde se muži budou cítit přijati, což povede k celkovému posílení jejich postavení ve studiu i zaměstnání (Clifton et al. 2018 s. 113). Také je nutné si uvědomit, co muže k této profesi přivádí, a zaměřit se na to, jak zabránit jejich odchodu ze studijních programů či výkonu zaměstnání (Gavine et al., 2020, s.2). Muži studující ošetrovatelské obory totiž častěji než studentky ženského pohlaví ukončují studijní programy předčasně a neúspěšně (Thompson, 2020, s. 1463). Dle některých studií k tomuto ukončování dochází až čtyřikrát častěji u mužů než u žen. Muži také častěji vyjadřují nespokojenost se samotnou profesí a odcházejí z výkonu tohoto povolání, především z důvodů jako jsou: organizace práce, stres, výše finanční odměny, nedostatečné možnosti kariérního růstu a míra zapojení do péče o pacienta (Twomey a Meadus, 2016, s. 80). Odchod ze studia a zaměstnání je také silně ovlivněn společností, která vnímá ošetrovatelství jako obor nevhodný pro muže (Whitford et al. 2020, s.4).

Existuje však mnoho případů, kdy jsou muži pracující na pozicích všeobecných sester spokojeni. Ku příkladu dle kanadské studie, muži v Newfoundlandu a Labradoru jsou s prací v ošetrovatelství z 93 % spokojeni a doporučili by toto zaměstnání dalším mužům. Muži, kteří ve svém zaměstnání udávali nejvyšší stupeň spokojenosti, tak činili na základě vnějších faktorů

(finanční odměny, dovolené, pracovní benefity) a příležitostí kariérního růstu (Twomey a Meadus, 2016, s. 81). Jsou to právě tyto případy mužů na pozicích všeobecných sester, které nejlépe dokazují, že ošetřovatelství je obor vhodný jak pro ženy, tak pro muže (Clifton et al. 2018, s. 113).

3.2 Gender, genderové role a genderová identita

Problematika genderu a genderové identity je velmi komplexní a bývá v posledních letech často diskutována (O'Connor, 2015, s. 194). Slovo gender neboli sociální pohlaví neodkazuje na biologické rozdíly mezi muži a ženami, ale představuje kulturní charakteristiky a modely přidělované mužskému nebo ženskému pohlaví a poukazuje na sociální rozdíly mezi oběma pohlavími (Český statistický úřad, 2016). Jako genderovou roli chápeme soubor společenských norem určujících druh chování, které je obecně vnímáno jako přijatelné pro osoby na základě jejich pohlaví. Genderová diskriminace je v současnosti vážným společenským problémem a sesterská profese v tomto ohledu není výjimkou. Diskriminací rozumíme rozdílný přístup k různým skupinám ve stejné situaci, bez zohlednění individuálních zásluh a bez rozumného odůvodnění. Lze ji chápat jako jednání na bázi předsudků (Folami, 2017, s. 214).

Ti muži, kteří se pro práci všeobecné sestry rozhodnou, se často potýkají s tím, že je jejich povolání považováno za ženské a tedy neodpovídající jejich genderové roli. S tímto konfliktem mezi genderovými rolemi bývají muži smířeni a nemají ve většině případů problém s výkonem práce, která je označována za ženskou. To, že je jejich zaměstnání považováno za ženské, přisuzují muži zejména historickému vývoji ošetřovatelské profese. Zkušenosti ohledně pocíťování významného konfliktu mezi genderovými rolemi byly častěji zaznamenávány ve starších studiích. To lze vysvětlit aktuálním progresivnějším pohledem veřejnosti na problematiku genderové rovnosti. Neznamena to však, že se muži na pozici všeobecných sester již neseťkávají s nepříjemnými stereotypy (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 692).

Sami muži vnímají jako negativní zejména to, že na ně společnost na základě jejich povolání nahlíží zkresleně nebo je nepovažuje za vhodné k poskytování ošetřovatelské péče. Muži se setkávají s negativními, na stereotypech založenými narážkami i na pracovišti, a to ze strany pacientů nebo lékařů (Sayman, 2015, s. 14). Zažité stereotypy se v lepším případě projevují tak, že řada všeobecných sester mužského pohlaví bývá pacienty považována za lékaře nebo budoucí lékaře. V horších případech pak muži musí často odpovídat na dotazy ohledně vlastní sexuality, nebo dokonce čelit neopodstatněným homofobním útokům. Dobrou

zprávou však je, že i přes tyto negativní zkušenosti jsou na svou profesi mnozí muži hrdí, identifikují se s ní a s velkou oblibou pracují v ženském kolektivu (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 692).

3.3 Femininní pojmenování pozice všeobecné sestry

Do jisté míry lze vnímání ošetrovatelské profese jako ženské chápat. Už jen samotný název povolání v České republice „všeobecná sestra“ je ženského rodu a označení pro muže vykonávajícího tuto profesi je stejný. V některých případech bývá muž označován za „zdravotního bratra“, toto pojmenování ale není oficiálně uznáváno. Dle § 5 odst. 4 zákona o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění účinném do 31. 8. 2017, bylo možno muže, který získal způsobilost k výkonu povolání všeobecné sestry označit za „všeobecného ošetrovatele“ (zákon č. 96/2004 Sb., zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). Novela zákona o nelékařských zdravotnických povoláních provedená zákonem č. 201/2017 Sb. však tento odstavec bez náhrady zrušila. Důvodová zpráva k této novele k tomu uvádí následující: *„V případě povolání všeobecné sestry se návrhem zákona u tohoto povolání s tradicí užívání označení v ženském rodě, ruší přechýlené profesní označení v opačném rodě. Doposud zákon uváděl možné (nikoli povinné) přechýlení „všeobecný ošetrovatel“. Označení odbornosti měli uživatelé právo (nikoli však povinnost) přechýlit. Odborná veřejnost považuje označení všeobecné sestry muže za „všeobecného ošetrovatele“ za nevhodné a zavádějící. Profese Ošetrovatele je definována v § 36 a jde však o zdravotnického pracovníka s nižším stupněm vzdělání a nižšími kompetencemi.“* (Důvodová zpráva k zákonu č. 201/2017 Sb.).

Tedy muž pracující na pozici všeobecné sestry nemá v České republice jinou oficiální možnost označení, než je všeobecná sestra. Pro porovnání, v anglickém jazyce se povolání všeobecné sestry označuje genderově-neutrálním slovem „nurse“, které je vhodné jak pro muže, tak pro ženy vykonávající tuto profesi (Merriam Webster Dictionary, 2021). Ve slově „nurse“ lze ale také nalézt ženské konotace, jelikož může být přidruženo k pojmu kojení (Stanley et al., 2015, s. 1166). V literatuře bývá často používán také pojem „male nurse“ (mužská sestra), se kterým ale většina mužů vykonávající tuto profesi nesouhlasí, jelikož jsou tímto oddělováni od zbytku sester (Kaur, 2017, s. 73; Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 692). S dalším způsobem označení se můžeme setkat ve španělském jazyce, kde je využívána podobná forma přechýlení jako v češtině ve slově „lékař – lékařka“. Muž na pozici všeobecné sestry je tedy nazýván „enfermero“, zatímco žena je označována jako „enfermera“ (Real Academia Española, 2021). V Číně, respektive v Hong Kongu a Macau, jsou sestry označovány slovem „Gu-niang“, což

v překladu znamená dívka. Stejné slovo je také užíváno, pokud tuto profesi vykonává muž. Jelikož pacienti pak bývají často zmateni, označují muže různými způsoby, například „pane“, nebo dokonce „dívko-chlapče“. Dá se tedy konstatovat, že s problémy při oslovování mužů na pozici všeobecných sester, se můžeme setkat jak v České republice, tak i jinde ve světě (Mao et al., 2021, s. 8).

4 Genderové rozdíly ve vzdělávání v oboru ošetrovatelství

Stereotypy, které se s ošetrovatelskou profesí pojí, jsou viditelné už ve vzdělávacích programech, kde je drtivá většina vyučujících ženského pohlaví (Gunawan, 2017, s. 52). Dokonce na propagačních materiálech univerzit lze stěží najít muže reprezentující obor všeobecná sestra (Whitford et al. 2020, s. 4). Nedostatek vyučujících mužského pohlaví může ve studentech-mužích vzbuzovat pocity izolace nebo frustrace které mohou přispět k jejich pozdějšímu odchodu z oboru. K němu také napomáhá převážně ženský kolektiv v ročníku, do kterého muži ne vždy zapadají, rozdíly v komunikaci mezi muži a ženami, nebo nedostatek podpory ze strany vyučujících ženského pohlaví. Někteří muži uvádějí, že je během studia vyučující neměly rády a veřejně se hlásily k názoru, že sestrami by měly být pouze ženy, ne muži (Sayman, 2015, s. 11, 13). Jsou dokonce případy, kdy byli muži vyučujícími opakovaně tázáni ohledně své sexuální orientace či toho, zda netrpí nějakou perverzí. Neustále také museli objasňovat proč se chtějí stát sestrami. Kvůli tomuto přístupu vyučujících se pak cítili podřadně a poníženě. Také naznačují, že pro muže bylo úspěšné dokončení studia mnohem obtížnější než pro ženy. Tyto negativní zkušenosti studenty vedly k přehodnocování svého studia a k pochybám, jestli chtějí v tomto oboru opravdu působit, a to i přes to, že do něj vstupovali po důsledném promyšlení. Ke změnám nebo jakýmkoliv nápravným opatřením v rámci školy nedošlo ani po nahlášení těchto potíží vedení daného oboru (Kronsberg, Bouret a Brett, 2018, s. 49-50).

4.1 Zkušenosti mužů před zahájením studia ošetrovatelství

Dle některých autorů muži nevnímají ošetrovatelství jako kariérní možnost, dokud se s ním osobně nesetkají (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 695). Velká většina mužů, kteří dnes působí jako všeobecné sestry, se s ošetrovatelstvím setkala již před zahájením svého studia. Respondenti udávají, že v mnoha případech měli rodinného příslušníka nebo známého, který tuto profesi vykonával, a následně jim ji navrhl jako kariérní možnost. V jiných případech byli sami v roli pacienta, o kterého muž na pozici všeobecné sestry pečoval nebo měli blízkou osobu v péči muže na pozici sestry. Jindy se zase s mužským ošetřovatelem setkali v rámci svého předchozího povolání (Gavine et al. 2020, s. 6). Tato předchozí zkušenost bývá pro muže výhodou při pozdějším poskytování zdravotnické péče pacientům (Whitford et al. 2020, s. 3). Je zajímavé, že muži, kteří měli ve svém okolí ženu, která je inspirovala ke zdravotnickému zaměstnání, tuto ženu nepovažují za svůj vzor.

Pokud ve svém okolí však měli jiného muže v pozici všeobecné sestry, toho za svůj vzor a zdroj inspirace považují. Tento vzor pak hraje klíčovou roli při rozhodování, zda do ošetrovatelské profese vstoupí, či nikoliv (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 695). Pokud mají muži při volbě vysoké školy ve svém okolí někoho, kdo sám pracuje ve zdravotnictví, je jim tato osoba při volbě ošetrovatelského oboru velkou oporou. S povzbuzujícím přístupem se muži občas setkali i ze strany učitelů na středních školách (Yi a Keogh, 2016, s. 100). Ve větší míře však muži vyjadřují nespokojenost s kariérním poradenstvím, kterého se jim během předchozího studia dostalo, a které je vedlo ke studiu „mužnějších“ oborů, jako jsou například obory zaměřující se na podnikání. Někteří muži, kteří studovali na chlapeckých školách, se dokonce obávali fyzického násilí ze strany svých spolužáků, pokud by s nimi sdíleli své úmysly ohledně studia ošetrovatelství. Ze strany rodiny byli muži většinou podporováni ve výběru této dráhy. Někteří ale uvádějí, že cítili ze strany svých blízkých jisté překvapení nebo dokonce trápení, které ovšem nikdy nebylo vyřčeno nahlas a které postupem času vymizelo (O'Connor, 2015, s. 200). V jiných případech muži v ošetrovatelské profesi přiznávají, že pokud by jim někdo během studia na střední škole řekl, že se v budoucnu budou věnovat ošetrovatelství, považovali by to za absurdní (Whitford et al. 2020, s. 4).

Dle studie z roku 2005 pouze 16 % mužů vykonávajících profesi všeobecné sestry o ní uvažovalo před svými 20. narozeninami. Dle studie z roku 2015 se tento poměr mužů, kteří sesterskou profesi zvažovali před dovršením 20. roku života, zvýšil na 47,8 %. Ve srovnání se ženami, kterých se téhož roku pro povolání všeobecné sestry rozhodlo celých 82,8 % před 20. narozeninami, je to ale stále výrazně méně (Stanley et al., 2015, s. 1163). Velká část mužů vykonávala před studiem ošetrovatelství jiné, nezdravotnické zaměstnání. Mezi účastníky studií jsou například bývalý vrátný, stavbař, bankéř, pošťák, prodavač, policista, údržbář nebo kněz. Tito muži měli jako prvotní kariérní volbu takové zaměstnání, které je spíše považováno za mužské. Lze chápat, že nejprve chtěli vyhovět společenským normám o genderově vhodném zaměstnání, ale poté své rozhodnutí přehodnotili (O'Connor, 2015, s. 202; Sayman 2015, s. 13). Lze to přisoudit tomu, že s rostoucím věkem se zvyšuje odolnost lidí vůči názorům druhých, a to, že studují z pohledu okolí „ženský“ obor je neovlivňuje tolik jako v mládí. To může vysvětlovat, proč se muži obecně dávají na cestu ošetrovatelství až později (Whitford et al. 2020, s. 4). Tento jev lze také vysvětlit tím, že se mužům během studia na střední škole nedostalo adekvátního kariérního poradenství a nikdo je neseznámil s možností studia oboru všeobecné sestry (Stanley et al., 2016, s.1163).

4.2 Důvody proč si muži volí ošetrovatelskou profesi

Důvody, proč si muži volí zaměstnání všeobecné sestry, se často shodují s těmi, kvůli kterým se na tuto dráhu dávají ženy. Tedy kvůli tomu, aby mohli pečovat a starat se o druhé (Kaur, 2017, s. 71). Respondenti také zmiňují jako hlavní motivaci pro výkon daného povolání pocit zadostiučinění a naplnění, který jim přináší pečování o druhé (Whitford et al. 2020, s. 3; Jiménez et al. 2019, s. 21). Pociťování dobra je silným motivačním faktorem jak pro vstup, tak pro setrvání v tomto oboru. Někteří jedinci dokonce vnímají profesi všeobecné sestry jako poslání (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 694). Z některých studií ale naopak vyplývá, že pocit zadostiučinění spojený s péčí o druhé je vnímán jako motivační faktor spíše ženami než muži. Muži zde uvádějí jako hlavní pozitiva spíše praktické aspekty tohoto zaměstnání, jako například jistotu práce a obстойné finanční ohodnocení (Stanley et al., 2016, s. 1162). Dalšími často zmiňovanými důvody, proč se muži rozhodují pro povolání všeobecné sestry, jsou jistota práce a možnost cestování, jelikož jako všeobecné sestry snadno najdou volnou pracovní pozici v jakémkoliv městě (Gavine et al. 2020, s. 7).

Některé muže ke studiu ošetrovatelství dovedla spíše náhoda nebo shoda okolností (Jiménez et al. 2019, s. 21). Jsou případy, kdy muži neuspěli u přijímacích zkoušek na obor, který chtěli studovat primárně a ošetrovatelství měli jako druhou, alternativní možnost, kterou upřednostnili před opakováním přijímacích zkoušek. Někteří si vysokou školu vybírali podle lokace a prestiže spíše než podle zaměření. Jiní si zase zvolili studium ošetrovatelství, aby se vyhnuli vojenské službě – v takových případech se uvádí, že jim nezáleželo na tom, o jaký obor se ve skutečnosti jedná, přesto se ale po zahájení studia rozhodli v tomto oboru setrvat (Yi a Keogh, 2016, s. 100). Muži obecně chápou profesi všeobecné sestry jako perspektivní a hodnotnou, na druhou stranu ale také vnímají spojitost mezi ošetrovatelstvím a ženskostí, která je od tohoto povolání výrazně odrazuje (Thompson, 2020, s. 1463).

4.3 Zkušenosti mužů během studia ošetrovatelství

Po zahájení studia muži mnohdy zažívají pocity izolace a frustrace. Ty vnímají převážně studenti nižších ročníků, kteří bývají vyčleňováni z ženského kolektivu, ve kterém jako menšina nemají příliš velké slovo. Do diskuse se zapojují, ovšem její směr bývá určován spíše ženami. Někteří studenti také obtížně nacházejí partnera při praktických cvičeních. Tento fenomén se také vyskytuje zejména mezi mladšími studenty. Jak studenti stárnou, zjišťují, kdo je schopen spolupracovat ve skupině a podílet se na společných úkolech, a chtějí s těmito jedinci spolupracovat bez ohledu na jejich pohlaví (Mao et al., 2021, s. 5).

Co se týče odborné praxe absolvované během studia, muži vyjadřují pozitivní i negativní zkušenosti. Jako pozitivní vnímají zejména možnost aplikovat naučené teoretické znalosti do praxe a v některých případech jsou spokojeni i s přístupem personálu, a to zejména na odděleních, kde je zaměstnáno větší množství mužů (Gavine et al., 2020, s. 6). V jiných případech ale muži udávají nespokojenost s klinickou praxí. Stěžují si zejména na odměřený přístup a nedostatečný zájem ze strany přidělené mentorující sestry (Folami, 2017, s. 2015). Došlo též k případům, kdy byli muži dokonce vyloučeni z absolvování praktické výuky na oddělení gynekologie a porodnictví, nebo se na těchto odděleních setkali ve větší míře s odmítnutím ošetrovatelské péče ze strany pacientek (Kronsberg, Bouret a Brett, 2018, s. 50; Whitford et al., 2020, s. 4). Nutno také zmínit, že studenti, kterým bylo umožněno tuto praxi absolvovat, se cítili značně nejistě při poskytování ošetrovatelské péče v oblasti intimních partií žen. Báli se odmítnutí poskytované péče a případného diskomfortu pacientky. Obdobné obavy měli studenti při praxi na pediatrických odděleních ve vztahu k dětským pacientům. Studentky ženského pohlaví se s odmítnutím ze strany pacienta-muže setkávaly ojediněle. Lze tedy usuzovat, že měly v tomto ohledu více možností učit se nové věci a muži tak byli znevýhodněni (Gavine et al., 2020, s. 6).

5 Genderové rozdíly při výkonu povolání všeobecné sestry

Práce všeobecné sestry nespočívá pouze v držení pacienta za ruku během jeho těžkých chvil. Práce všeobecné sestry vyžaduje spoustu technických znalostí, značnou fyzickou a psychickou sílu, odolnost, ochotu spolupracovat s ostatními členy týmu a schopnost přemýšlet a kriticky uvažovat v napjatých situacích. Těmito charakteristikami mohou disponovat všichni lidé, bez ohledu na jejich pohlaví (Kuehnert, 2019, s. 61). Dokonce sami pacienti očekávají od ošetřujícího personálu hlavně profesionalitu a kvalitní péči, bez ohledu na pohlaví osoby, která tuto péči provádí (Mao et al., 2021, s. 6).

Pozorováním chování mužů a žen v rámci ošetrovatelské profese byly zaznamenány značné rozdíly ve způsobu práce a celkového chápání tohoto povolání. Muži se při své práci zaměřují obzvláště na samostatnost, autonomii, znalosti a kompetence. Zároveň považují za důležité uznání společnosti a profesní prestiž. Sami sebe označují za praktické a vnímají v sobě potřebu dokazovat, že svou práci dělají dobře. Ženy vnímají jako hlavní aspekty své práce řízení, monitorování a péči. Jejich spokojenost pramení zejména z důvěry a vřelého přístupu k pacientům. Samy se definují jako precizní, se smyslem pro detail a estetiku (Jiménez et al. 2019, s. 22).

Rozdíly mezi muži a ženami lze pozorovat také ve způsobu pečování a chování vůči pacientům. Muži k nim mají více přátelský přístup a používají méně fyzického kontaktu (Jiménez et al. 2019, s. 22). Na rozdíl od žen, muži k navázání spojení s pacienty namísto doteků používají humor. Ten mužům zároveň napomáhá ke snížení vlastní nebo pacientovy úzkosti. Muži musí k fyzickému kontaktu vůči pacientům přistupovat opatrně, a to dokonce při pečování o mužské pacienty. Například dospívající chlapci si mohou doteky ze strany muže špatně vyložit a považovat je za homosexuály (Kaur, 2017, s. 4). Co se týče komunikace, můžeme také pozorovat jisté odlišnosti. Muži se spíše zaměřují na informace a fakta, ženy naopak na budování vztahů prostřednictvím řeči. Ženy bývají zároveň lepší v neverbální komunikaci (Mott, Lee, 2018, s. 43).

Ačkoliv na muže i na ženy působí během výkonu povolání všeobecné sestry srovnatelné množství stresových faktorů, muži uvádí, že zažívají méně psychického a fyzického diskomfortu pramenícího z jejich povolání. A to i přesto, že dle některých analýz jsou muži navíc vystaveni tlakům souvisejícím s tím, že tvoří mužskou menšinu v převážně ženském povolání (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 691).

5.1 Negativní zkušenosti mužů při výkonu profese všeobecné sestry

I přes řadu negativních zkušeností, které muži během svého působení zažívají a které budou dále popsány, téměř všichni označili ošetrovatelství jako obohacující kariéru a byli schopni vyjmenovat mnoho důvodů, proč do této profese vstoupit (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 692). Převážná většina mužů by si tuto kariéru vybrala znovu a doporučila by svým přátelům a známým, aby se také stali muži na pozici všeobecných sester (Folami, 2017, s. 215).

Důvody, proč se muži věnují ošetrovatelské profesi v tak nízkých počtech, mohou být různé. Nabízí se například: vnímání sesterského povolání společností jako ryze ženského, stereotypy týkající se ošetrovatelského personálu a také nedostatečná informovanost či zkreslené představy společnosti o kompetencích všeobecných sester (Burguete et al., 2019, s. 17). Muži působící na pozici všeobecné sestry navíc vstupují do prostředí, ve kterém jasně dominují ženy, a mohou se tedy setkávat s podobným nátlakem, s jakým se v minulosti setkávaly ženy, které působily na „mužských pozicích“ (Twomey a Meadus, 2016, s. 79). Je však zajímavé, že aktuálně bývají muži často odsuzováni za vykonávání „ženské práce“, naopak na ženy, které pracují ve spíše mužských profesích bývá nahlíženo s obdivem a uznáním (Kaur, 2017, s. 71).

Kromě již zmíněného odsuzování veřejností za výkon „ženské profese“ jsou muži na pozici všeobecných sester například často považováni za homosexuály, a to ze strany pacientů i široké veřejnosti (Jiménez et al., 2019, s. 20). Na základě tohoto často mylného předpokladu pak muži mnohdy čelí diskriminaci ve zdravotnických zařízeních. Dokonce i pro pacienty může být těžko pochopitelné, proč se muži rozhodují pro povolání, které v tak velké míře vyžaduje fyzický kontakt a jemnost (Kaur, 2017, s. 71). Postoje samotných mužů na pozici všeobecných sester se ve vztahu k tomuto fenoménu různí. Ve většině případů jsou muži v ošetrovatelské profesi s tím, že jsou často považováni za homosexuály smířeni, jelikož se z jejich pohledu jedná o naprosto bezvýznamný předsudek (Burguete et al., 2019, s. 18).

Někteří muži na pozici všeobecných sester se mnohdy cítí vylučováni ze sociálních interakcí na pracovišti a přehlíženi ze strany svých kolegyně. To například v situaci, kdy na směně nemají jiného mužského kolegu a kolegyně se hromadně baví o ženských záležitostech, které muži neznají a nemohou tedy do konverzace ničím přispět. Takovéto chování ze strany sester nejenže podporuje pocit mužů, že mezi ně nepatří, ale zároveň v nich také může vzbuzovat zášť nebo odpor vůči svým ženským kolegyním (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 693). Není výjimkou, že se muži v ženském kolektivu kvůli drtivé převaze žen a stereotypům,

kterým musí denně čelit, cítí frustrovaně, bezmocně, zastrašeně, izolovaně nebo poraženě. Někteří muži se dokonce na pracovišti setkávají se šikanou (Kronsberg, Bouret a Brett, 2018, s. 47). Komunikace a spolupráce s kolegyněmi ženského pohlaví bývají muži mnohdy označovány za hlavní výzvu této profese (Stanley et al. 2016, s. 1157). Jiné studie ovšem dokazují, že někteří muži mají se svými kolegyněmi dokonale harmonické vztahy. Přízeň sester si často získávají právě tím, že jsou mužní a odlišují se od zbytku kolektivu, a to například tím, že sami nabídnou svou pomoc při fyzicky náročných pracích nebo vyjednávají s nebezpečnými pacienty (Mao et al., 2021, s. 7).

V některých případech bývají muži na pozici všeobecných sester až příliš často využíváni k pracím, které vyžadují větší fyzickou sílu nebo jsou spojeny s větším rizikem. Na základě toho, že jsou mužského pohlaví, jsou automaticky stavěni do role ochránců a siláků. Tyto nároky, které jsou na muže kladeny velice často, pak mohou zapříčinit nedostatek času k výkonu standardní ošetrovatelské práce. Jsou nad rámec jejich pracovní náplně a žena je jako všeobecná sestra často nevykonává, což pak může v mužích vzbuzovat pocit nespravedlnosti či dokonce diskriminace (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 694). Zároveň však bývá ve studiích popisováno, že muži na pozici všeobecné sestry sami vyhledávají tyto fyzicky náročné práce, aby dokázali svou zdatnost a odlišili se tak od svých kolegyně (Jiménez et al., 2019, s. 20).

Dalším faktorem, který může muže odrazovat od výkonu tohoto povolání, je odmítnutí péče poskytované mužem ze strany pacientky. Toto se především týká osobní hygieny, která ve velké míře zahrnuje fyzický kontakt, který se může týkat i intimních partií. Pacientky pak mohou za těmito doteky vidět sexuální záměr a z tohoto důvodu často odmítají, aby jim pomoc při osobní hygieně poskytoval muž. Naprostá většina mužů z dohledaných studií se s tímto odmítnutím setkala (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 693). Muži u sebe dokonce často pozorují obavy, aby jejich dotek nebyl ze strany pacientek vnímán jako nevhodný, a z toho důvodu zacházejí se svým dotekem mnohem opatrněji než ženy. K lepšímu zvládnutí situací, které ve velké míře zahrnují fyzický kontakt, muži často detailně popisují, jaké úkony budou pacientkám provádět nebo využívají humor k uvolnění napětí. V některých případech pak muži přímo žádají své ženské kolegyně, aby daný úkon provedly ony (Jiménez et al., 2020, s. 22). Přesto se muži mohou setkat s řadou nepříjemných situací. Například na oddělení novorozenecké péče došlo dokonce k obvinění muže pracujícího na pozici sestry matkou z toho, že se nevhodně dotýkal novorozence při jeho přebalování (Kaur, 2017, s. 4). S odmítnutím se setkávají také studenti oboru všeobecná sestra, a to nejen při poskytování hygienické péče, ale i u ostatních ošetrovatelských úkonů. Pacienti totiž vnímají muže jako hrubé a nešikovné a často

si myslí, že žena by daný úkon zvládla lépe (Burguete et al., 2019, s. 19). Je zajímavé, že k tomuto odmítání nedochází, když u pacientky-ženy, provádí nějaký diagnostický či terapeutický úkon lékař mužského pohlaví. V tomto případě jako by pacientky více věřily v profesionální přístup lékaře, který převládá nad jeho pohlavím. V některých situacích dokonce upřednostňují péči lékaře před lékařkou (Whitford et al., 2020, s. 4).

Někteří muži při výkonu povolání všeobecné sestry trpí frustrací a nedostatkem podpory ze strany rodiny nebo široké veřejnosti, se kterými se často setkávají již během studia (Sayman, 2015, s. 10). V některých dohledaných studiích muži popisují, že jejich volba povolání vedla k nemalému sporu v rámci nejužšího rodinného kruhu. Jeden z respondentů musel například čelit ostré kritice ze strany otce, který si pro svého syna představoval spíše mužnější zaměstnání, jelikož byl sám mechanikem (Whitford et al. 2020 s. 3).

Jako odrazující faktor lze také brát finanční ohodnocení (Kronsberg, Bouret a Brett, 2018, s. 48). Nízké finanční ohodnocení a nízká prestiž bývají uváděny jako hlavní důvody, proč muži nevstupují do převážně ženských zaměstnání. Je však zajímavé, že muži často odmítají do takovéto profese vstoupit i v době nepříznivé finanční situace a přes příslib dobrého finančního ohodnocení. Není to tedy jen samotná odměna, která muže odrazuje od výkonu tohoto povolání, ale její kombinace s nízkým sociálním statutem a zažitými stereotypy (Sayman, 2015, s. 11).

5.2 Výhody mužů při poskytování ošetrovatelské péče

Být mužem v ošetrovatelství s sebou nenese jen samá negativa. Muži mohou spoustu svých vlastností a schopností využít ve prospěch sebe a svého povolání (Mao et al., 2021, s. 4). Z toho důvodu, že jsou na oddělení muži ve výrazné menšině, se někdy sami staví do pozice „chudáčka“. To jim může přinést další výhody, jelikož tak mohou vzbudit mateřské pudy a tím i jisté sympatie u svých kolegyně (Jiménez et al., 2019, s. 21).

Jak již bylo zmíněno, muži se často cítí v ženském kolektivu izolováni. Není to ale vždy pravidlem. Muži mnohdy dokonale zapadají mezi své kolegyně, někteří se dokonce označují za „zprostředkovatele vztahů“ na pracovišti. To je dáno tím, že muži bývají obecně humornější a v kolektivu méně konfliktní než ženy. Atmosféra na pracovišti, na kterém pracují i muži, bývá pak mnohem více uvolněná (Mao et al., 2021, s. 6).

Muži, kteří působí v ošetrovatelské profesi, v některých případech cítí potřebu distancovat se od ženského kolektivu. Většinou se toho snaží dosáhnout odborným zaměřením,

například v techničtějších odvětvích ošetrovatelství nebo v administrativě. Cesta k vedoucím pozicím bývá pro muže dokonce snazší než pro ženy. Jejich „mužné“ vlastnosti jim v tomto ohledu mohou být velkou výhodou (Jiménez et al., 2019, s. 21). Muži bývají své práci oddanější, více se soustředí na svůj kariérní růst a nejsou tolik rozptylováni rodinou nebo dětmi (Mao et al., 2021, s. 6). Možnost kariérního růstu a práce ve vedoucích pozicích je mnohdy také důvodem, proč do profese vůbec vstupují (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 695).

Muži pracující spíše v technických odvětvích, jako hemodialýza, pohotovost nebo jednotky intenzivní péče, uvádí jako výhodu lepší schopnost pracovat s přístroji, než mají obecně ženy. Muži pracující na těchto odděleních se dle svých tvrzení rychleji a snáze seznámili s fungováním přístrojů než ženy, které na oddělení nastupovaly ve stejnou dobu (Mao et al., 2021, s. 7). Tyto vlohy přináší mužům nové možnosti, které ženy nemají nebo k nim přichází později. Například při pořízení nového přístroje bývají na některých odděleních muži první, kteří jsou zaučeni k jeho obsluze (Zhang a Tu, 2019, s. 445).

Jako lákavá se pro muže dále jeví oddělení, která jsou považována za nebezpečná a riskantní, a u kterých je potřeba vyšší aktivity a samostatnosti ze strany sester. Jsou to například oddělení psychiatrie, intenzivní nebo urgentní péče (Burguete et al., 2019, s. 19). To lze vysvětlit tím, že muži pocítují psychologický konflikt mezi svým pečovatelským instinktem a tradičně „mužskými“ vlastnostmi. Práce v takovýchto oborech jim pomáhá nalézt mezi těmito dvěma rovnováhu (Yi a Keogh, 2016, s. 102). Muži se navíc ve srovnání s ženskými kolegyněmi vnímají jako psychicky odolnější. Při stresových situacích umí spolehlivě zachovat chladnou hlavu a chovat se racionálně (Zhang a Tu, 2019, s. 444). S tím souvisí fakt, že muži bývají schopnější při vypořádávání se s problematickými pacienty. Při jednání s nimi jsou totiž ráznější a více rozhodní než jejich kolegyně (Mao et al., 2021, s. 6). Tyto důvody, spolu se skutečností, že práce všeobecné sestry na „poklidnějších“ odděleních často zahrnuje uklidňování znepokojených pacientů nebo poskytování útěchy příbuzným, mohou vysvětlovat, proč muži častěji volí více „vzrušující“ oddělení (Folami, 2017, s. 215).

V některých případech muži vnímají jako výhodu svou fyzickou zdatnost, která jim umožňuje pomáhat svým kolegyním a tím si získávat jejich sympatie (Mao et al., 2021, s. 7). Muži uvádějí, že jakožto fyzicky odolnější také lépe zvládají náročnou práci všeobecných sester a práci během nočních směn. Oceňují to zejména na jednotkách intenzivní péče, pohotovosti a operačních sálech. Navíc touto prací zapojují své „mužské“ vlastnosti a upevňují svou mužskou identitu, čímž snižují pocit konfliktu genderových rolí (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 694).

5.3 Benefity, které muži vnáší do ošetrovatelské profese

Muži bývají na pozici všeobecných sester pozitivně přijímáni nejen svými kolegyněmi, ale také pacienty. Především pacienti mužského pohlaví oceňují, když jim je zdravotnická péče týkající se intimních partií poskytována osobou stejného pohlaví (Mao et al., 2021, s. 6). Pacienti mužského pohlaví tvoří polovinu všech hospitalizovaných. Z toho vyplývá, že pro to, aby byl každý pacient naprosto spokojen s poskytovanou péčí, by měli muži tvořit také polovinu ošetrojícího personálu (Cottingham, 2018, s. 207). Pacientům obou pohlaví mnohdy připadá nedůstojné, když u nich péči v okolí intimních partií provádí osoba opačného pohlaví (Twomey a Meadus, 2016, s. 80). Je zajímavé, že ve zdravotnictví je právní úpravou umožněno ošetrování osob opačného pohlaví, zatímco u osobních prohlídek prováděných policisty, v rámci kterých může docházet k zásahům do intimní sféry, musí prohlídku vykonávat pouze osoba stejného pohlaví. Je s podivem že zákonodárce řeší dvě podobné situace, kdy dochází k fyzickému kontaktu mezi mužem a ženou, naprosto odlišným způsobem, respektive jednu ze situací neřeší vůbec (§35 ve spojení s §111 písm. b) č. 2. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů).

Muži disponují jedinečnými vlastnostmi a dovednostmi, které pramení z jejich mužské podstaty a které mohou přispět k rozmanitosti v ošetrovatelském týmu. Zároveň také mohou lépe naslouchat a porozumět pacientům mužského pohlaví, čímž mohou výrazně zlepšit celkovou úroveň ošetrovatelství. Dle některých autorů je však toto diskutabilní, jelikož pro muže může být obtížné svěřovat se se svými problémy jiným mužům. Mohou tak totiž dávat najevo jistou slabost a zranitelnost. I mimo zdravotnické prostředí může být pro muže přijatelnější přijímat emoční podporu ze strany žen (Cottingham, 2018, s. 207).

Vyšší počty mužů v ošetrovatelství by zároveň zajistily, že muži, kteří se ošetrovatelství věnují, by se nemuseli na pracovišti potýkat s pocity izolace a frustrace. Ty jsou totiž výrazně omezeny v případech, kdy je na oddělení zaměstnáno větší množství mužů (Blackley, Morda a Gill, 2019, s. 693).

V neposlední řadě by se větším množstvím mužů v ošetrovatelství zajistila jistá stabilita personálu. V současnosti je zaměstnání všeobecných sester primárně v režii žen. Ženy jsou ovšem často nuceny k odchodu z povolání, ať už kvůli mateřským nebo rodičovským dovoleným nebo jiným rodinným záležitostem. Tímto dochází ke ztrátám personálu, kterým by se mohlo z velké části zamezit, pokud by mezi sestrami bylo vyšší procento mužů (Cottingham, 2018, s. 202).

5.4 Význam a limitace dohledaných poznatků

Muži na pozici všeobecných sester jsou i v dnešní době, kdy je kladen velký důraz na genderovou rovnost stále raritou. Kvůli nedostatku zdravotnického personálu a chybějící rozmanitosti v ošetrovatelském týmu je však důležité se touto problematikou intenzivně zabývat. Práce všeobecné sestry je perspektivním zaměstnáním, které pro muže představuje jistou výzvu. Díky němu se mohou octnout v situacích, ve kterých by se v jiném zaměstnání, které by bylo společností považované za mužské, neoctli. Jejich přítomnost je v tomto oboru velice žádoucí, jelikož muži a ženy přistupují k práci odlišně, a pro kvalitní ošetrovatelskou péči je důležité oba tyto přístupy kombinovat. Jedním z hlavních benefitů, které přináší přítomnost mužů na pozici všeobecné sestry je možnost poskytování ošetrovatelské péče v oblasti intimních partií pouze u osob stejného pohlaví. Důležitým přínosem mužů v tomto oboru je také zvýšení celkového počtu zdravotnických pracovníků a větší rozmanitost v ošetrovatelském týmu. Ta by zároveň vedla k větší stabilitě zdravotnického personálu, jelikož muži neodcházejí ze zaměstnání kvůli rodinným záležitostem tak často jako ženy a bývají mnohdy ambicióznější a oddanější své práci.

Dohledané publikace popisují problematiku mužů na pozici všeobecných sester v konkrétních státech. Výzkumy se uskutečnily například ve Velké Británii, Irsku, Španělsku, Nizozemsku, USA, Kanadě, Číně nebo Indonésii. Téma mužů na pozici všeobecných sester není bohužel v České republice příliš diskutované a nebyla dohledána žádná studie, která by se touto problematikou zabývala. Bylo by na místě zjistit, jaké jsou zkušenosti českých mužů věnujících se profesi všeobecné sestry a jaká vnímají pozitiva a negativa vyplývající z jejich zaměstnání.

Závěr

Téma genderové nerovnováhy a diskriminace na základě pohlaví bývá v posledních letech často diskutováno. Pozornost bývá věnována zejména profesím, ve kterých jsou nedostatečně zastoupeny ženy. Povolání, ve kterých se setkáváme s nízkými počty mužů, jako je povolání všeobecné sestry, naopak upadají do pozadí. V posledních letech byly však zrealizovány kampaně pro podporu mužů v profesi všeobecné sestry. Byly také učiněny určité kroky pro zlepšení povědomí učitelů středních a základních škol ohledně sesterské profese a pro vytvoření vřelé atmosféry na fakultách ošetřovatelství.

Cílem této přehledové bakalářské práce bylo předložit dohledané publikované poznatky týkající se problematiky mužů na pozici všeobecných sester. Studie se shodují, že primárními důvody, proč si muži toto povolání nevolí, jsou nedostatečná informovanost o samotném oboru nebo četné stereotypy vztahující se k tomuto povolání, jako je například představa, že muži na pozicích všeobecných sester jsou zženštilí, homosexuálové, nebo inkompetentní nešikoví. Tyto stereotypy se projevují již během studia ošetřovatelství, které je mužům mnohdy ztěžováno negativním přístupem vyučujících nebo mentorujících sester během klinické výuky. Komplikace pro muže může představovat například vyloučení z výkonu některých ošetřovatelských činností nebo dokonce celé praxe, kvůli čemuž přicházejí o nové zkušenosti a jsou v porovnání se ženami ve značné nevýhodě. Dalšími překážkami, se kterými se muži, na rozdíl od žen, často setkávají, ať už během klinické výuky nebo samotného výkonu povolání, jsou například odmítnutí péče ze strany pacientek, exkluze z převážně ženského kolektivu nebo přehnané vyžadování využívání jejich fyzické síly na pracovišti. Muži, kteří se s těmito negativy neseťkávají, nebo jsou i přes nehostinné podmínky odhodláni v oboru setrvat, tak činí buď na základě touhy pomáhat ostatním, nebo z praktických důvodů, jakým je například představa stálého zaměstnání s relativně dobrým finančním ohodnocením.

Dohledané informace mohou být přínosné pro potenciální zájemce o studium ošetřovatelství, ať už mužského nebo ženského pohlaví. Dále by pak mohly sloužit k inspiraci zdravotnických vzdělávacích zařízení nebo nemocnic k zajištění příznivých podmínek pro muže i ženy. Výsledky této přehledové bakalářské práce mohou být zároveň podnětem k dalším výzkumům, jelikož nebyla dohledána žádná studie analyzující zkušenosti mužů na pozici všeobecných sester v tuzemském prostředí. Takto zaměřená studie by mohla podpořit diskusi na toto téma v České republice a případně zvýšit zájem mužů o tuto profesi.

Referenční seznam

BLACKLEY, Luke S., Romana MORDA a Peter R. GILL. Stressors and rewards experienced by men in nursing: A qualitative study. *Nursing Forum* [online]. 2019, 54(4), 690-697 [cit. 2021-04-19]. ISSN 0029-6473. Dostupné z: doi:10.1111/nuf.12397

BURGUETE RAMOS, María Dolores, Enrique Jesús SÁEZ ÁLVAREZ, Jorge LÓPEZ GÓMEZ a José Ramón MARTÍNEZ RIERA. Barreras y expectativas sobre enfermería identificadas por estudiantes varones del Grado de Enfermería. *ROL de Enfermería*. 2019, 42(5), 336-340. ISSN 0210-5020.

CLIFTON, Andrew, Jo HIGMAN, John STEPHENSON, Alfonso R. NAVARRO a Nikki WELYCZKO. The role of universities in attracting male students on to pre-registration nursing programmes: An electronic survey of UK higher education institutions. *Nurse Education Today* [online]. 2018, 71, 111-115 [cit. 2021-04-19]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2018.09.009

COTTINGHAM, Marci D. The missing and needed male nurse: Discursive hybridization in professional nursing texts [online]. 2019, 26(2), 197-213 [cit. 2021-04-19]. ISSN 09686673. Dostupné z: doi:10.1111/gwao.12333

ČSÚ [Český statistický úřad]. Zaostrěno na ženy a muže (pracovníci ve zdravotnictví – rok 2020) [online graf]. 31.12.2020 [vid. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/120583268/300002200201.pdf/55a3d42b-e181-4cf1-a8a0-2a0be69955a4?version=1.1>

DEEPANJANA, Varshney. The Strides of the Saudi Female Workforce: Overcoming Constraints and Contradictions in Transition. *Journal of International Women's Studies*, 2019, 20(2), 359-372. Dostupné z: <https://vc.bridgew.edu/jiws/vol20/iss2/24>

Důvodová zpráva k novele č. 201/2017 Sb. zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=880&CT1=0>

FARAHZADI, Shadi a Mohammad RAHMATI. Female labor participation in Iran: a structural model estimation. *Journal of Economic Studies* [online]. 2020, 47(1), 1-19 [cit. 2021-04-19]. ISSN 0144-3585. Dostupné z: doi:10.1108/JES-10-2017-0276

FOLAMI, Florence F. Gender Inequality and Role-strained among Male Nursing Students in Selected Nursing Institution, Lagos, Nigeria. *Journal of Education and Training Studies* [online]. 2017, 5(6), 214-219 [cit. 2021-04-19]. ISSN 2324-8068. Dostupné z: doi:10.11114/jets.v5i6.2435

GAVINE, Anna, Maggie CARSON, Jacqueline ECCLES a Heather M. WHITFORD. Barriers and facilitators to recruiting and retaining men on pre-registration nursing programmes in Western countries: A systemised rapid review. *Nurse Education Today* [online]. 2020, 88 [cit. 2021-04-19]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2020.104368

GENERAL AUTHORITY FOR STATISTICS, Saudi women, The partner of success (Bulletin Gender Statistics – 2020) 31.12.2020 [vid. 2021-03-11]. Dostupné z: https://www.stats.gov.sa/sites/default/files/woman_international_day_2020EN.pdf

GUNAWAN, Joko. Nursing And Men: A Gender Bias. *Belitung Nursing Journal* [online]. 2017, 3(1), 52-53 [cit. 2021-04-19]. ISSN 2477-4073. Dostupné z: doi:10.33546/bnj.52

HENDRIKS, Inge, Dmitry ZHURAVLOYV, James BOVILL, Fredrik BOER a Pancras HOGENDOORN. Women in healthcare in Imperial Russia: The contribution of the surgeon Nikolay I Pirogov. *Journal of Medical Biography* [online]. 2021, 29(1), 9-18 [cit. 2021-04-19]. ISSN 0967-7720. Dostupné z: doi:10.1177/0967772018818049

CHRISTENSEN, Martin. Men in nursing: The early years. *Journal of Nursing Education and Practice* [online]. 2016, 7(5) [cit. 2021-04-19]. ISSN 1925-4059. Dostupné z: doi:10.5430/jnep.v7n5p94

JIMÉNEZ GUTIÉRREZ, Marcio, María de los Ángeles TORRES LAGUNAS, Guillermina ARENAS MONTAÑO a Elsy Guadalupe VEGA MORALES. LOS HOMBRES EN LA ENFERMERÍA: UNA REVISIÓN DE LA LITERATURA. *Revista Mexicana de Enfermería Cardiológica* [online]. 2019, 27(1), 18-30 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: www.revistamexicanadeenfermeriacardiologica.com.mx

KAUR, Jaspinder. Male Nurses: A Visible Minority. *McNair Research Journal SJSU* [online]. 2017, 13(9), 1-7 [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://scholarworks.sjsu.edu/mcnair/vol13/iss1/9>

KRONSBURG, Suzanne, Josephine Rachel BOURET a Anne Liners BRETT. Lived experiences of male nurses: Dire consequences for the nursing profession. *Journal of Nursing*

Education and Practice [online]. 2017, 8(1) [cit. 2021-04-19]. ISSN 1925-4059. Dostupné z: doi:10.5430/jnep.v8n1p46

KUEHNERT, Paul. To Recruit More Men, Rebrand Nursing as ‘Masculine’? Or Just Stop Oversimplifying the Profession. *AJN, American Journal of Nursing* [online]. 2019, 119(3) [cit. 2021-04-19]. ISSN 0002-936X. Dostupné z: doi:10.1097/01.NAJ.0000554043.83744.8a

KUTNOHORSKÁ, Jana. *Historie ošetrovatelství*. Praha: Grada, 2010. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3224-4.

MAO, Aimei, Pak Leng CHEONG, Iat Kio VAN a Hon Lon TAM. “I am called girl, but that doesn’t matter” -perspectives of male nurses regarding gender-related advantages and disadvantages in professional development. *BMC Nursing* [online]. 2021, 20(1) [cit. 2021-04-19]. ISSN 1472-6955. Dostupné z: doi:10.1186/s12912-021-00539-w

MERRIAM-WEBSTER DICTIONARY. (n.d.). Nurse. In Merriam-Webster.com dictionary. Retrieved February 20, 2021. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/nurse>

MOTT, Jason a O. Danny LEE. Navigating unfamiliar waters: Men in nursing academia. *Journal of Professional Nursing* [online]. 2018, 34(1), 42-46 [cit. 2021-04-19]. ISSN 87557223. Dostupné z: doi:10.1016/j.profnurs.2017.07.005

O’CONNOR, Tom. Men Choosing Nursing. *The Journal of Men’s Studies* [online]. 2015, 23(2), 194-211 [cit. 2021-04-19]. ISSN 1060-8265. Dostupné z: doi:10.1177/1060826515582519

PLEVOVÁ, Ilona. *Ošetrovatelství I. 2., přepracované a doplněné vydání*. Praha: Grada Publishing, 2018. Sestra (Grada). ISBN 978-80-271-0888-6.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Diccionario de la lengua española, 23.^a ed., [versión 23.4 en línea]. <<https://dle.rae.es>> [20.2.2021].

ROUX, Gayle a Judith A. HALSTEAD. *Issues And Trends In Nursing: Practice, Policy and Leadership*. 2nd edition. United States of America: Jones & Bartlett Learning, 2017. ISBN 978-1284104899

SAYMAN, Donna M. Fighting the Trauma Demons: What Men in Nursing Want You to Know. *Nursing Forum* [online]. 2015, 50(1), 9-19 [cit. 2021-04-19]. ISSN 00296473. Dostupné z: doi:10.1111/nuf.12073

SMALLHEER, Benjamin, Brett MORGAN a Robert STERN. A historical look at men's involvement in nursing and leadership in GAPNA. *Geriatric Nursing* [online]. 2020, 41(1), 52-53 [cit. 2021-04-19]. ISSN 01974572. Dostupné z: doi:10.1016/j.gerinurse.2020.01.003

STANLEY, David, Tania BEAMENT, Darren FALCONER, Margaret HAIGH, Rosemary SAUNDERS, Karen STANLEY, Peter WALL a Sharon NIELSON. The male of the species: a profile of men in nursing. *Journal of Advanced Nursing* [online]. 2016, 72(5), 1155-1168 [cit. 2021-04-19]. ISSN 03092402. Dostupné z: doi:10.1111/jan.12905

THOMPSON, David R., Barry QUINN a Roger WATSON. Getting more men into nursing: An urgent priority (too little, too late). *Journal of Nursing Management* [online]. 2020, 28(7), 1463-1464 [cit. 2021-04-19]. ISSN 0966-0429. Dostupné z: doi:10.1111/jonm.13021

TWOMEY, June Creina a Robert MEADUS. Men Nurses in Atlantic Canada. *The Journal of Men's Studies* [online]. 2016, 24(1), 78-88 [cit. 2021-04-19]. ISSN 1060-8265. Dostupné z: doi:10.1177/1060826515624414

WHITFORD, Heather M., Glenn R. MARLAND, Maggie N. CARSON, Heather BAIN, Jacqueline ECCLES, John LEE a James TAYLOR. An exploration of the influences on under-representation of male pre-registration nursing students. *Nurse Education Today* [online]. 2020, 84 [cit. 2021-04-19]. ISSN 02606917. Dostupné z: doi:10.1016/j.nedt.2019.104234

YI, Myungkeun a Brian KEOGH. What motivates men to choose nursing as a profession? A systematic review of qualitative studies. *Contemporary Nurse* [online]. 2016, 52(1), 95-105 [cit. 2021-04-19]. ISSN 1037-6178. Dostupné z: doi:10.1080/10376178.2016.1192952

Zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-96>

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

ZHANG, Hong a Jiong TU. The working experiences of male nurses in China: Implications for male nurse recruitment and retention. *Journal of Nursing Management* [online]. 2020, 28(2), 441-449 [cit. 2021-04-19]. ISSN 0966-0429. Dostupné z: doi:10.1111/jonm.12950